

حاشیه و متن وزنی یکسان دارند

بی‌نتیجه بودن گزینه تحریم علیه ایران، غرب را وادار ساخت تا همواره نیم‌نگاهی هم به مذاکره با ایران داشته باشد.



مذاکرات ایران با گروه 5+1

حاشیه و متن وزنی یکسان دارند

جام جم آنلاین: بی‌نتیجه بودن گزینه تحریم علیه ایران، غرب را وادار ساخت تا همواره نیم‌نگاهی هم به مذاکره با ایران داشته باشد. حدود یک ماه از اعلام آمادگی گروه 5+1 برای گفت‌وگو با ایران می‌گذرد. گفت‌وگوهایی که سابقه آن به آخرین نشست این گروه با ایران در استانبول ترکیه برمی‌گردد. اما با گذشت یک سال از این مذاکرات، کاترین اشتون مسوول سیاست خارجی اتحادیه اروپا در نامه‌ای به سعید جلیلی دبیر شورای عالی امنیت ملی ایران برای ادامه گفت‌وگوها اعلام آمادگی کرد. این دور از مذاکرات که در ژانویه 2011 برگزار شد، بدون رسیدن به نتیجه مشخصی پایان یافت. دلیل این امر آن بود که در مذاکرات ژنو 3 که پیش از آن در دسامبر 2010 برگزار شده بود دو طرف توافق کردند دستور کار مذاکرات بعدی «گفت‌وگو حول نقاط مشترک همکاری» باشد.

بر همین مبنا، ایران در مذاکرات استانبول ابتکاری جدی عرضه کرد که از غرب می‌خواست غنی‌سازی در ایران را بپذیرد و تحریم‌ها را به حال تعلیق دربیآورد تا متقابلاً مذاکراتی مفصل درباره نقاط مشترک همکاری آغاز شود، اما طرف غربی در این مذاکرات صرفاً روی یک فرمول بازنگری شده از مکانیسم مبادله تأکید داشت و نتیجه آن شد که برخی افراد خصوصاً در غرب این نشست را شکست خورده ارزیابی کردند.

اما با گذشت یک سال از این مذاکرات، کاترین اشتون مسوول سیاست خارجی اتحادیه اروپا در نامه‌ای به سعید جلیلی دبیر شورای عالی امنیت ملی ایران برای ادامه گفت‌وگوها اعلام آمادگی کرد.

وی گفت، اگر ایران بدون پیش شرط و با عزمی جدی قصد مذاکره داشته باشد، قدرت‌های جهانی حاضر به گفت‌وگو هستند. با این حال اشتون در نامه خود تأکید کرد که مذاکرات نباید تکرار حرف‌های استانبول باشد.

این درخواست اشتون از سوی ایران بی‌پاسخ نماند و سعید جلیلی دبیر شورای عالی امنیت ملی نیز در نامه‌ای در پاسخ به کاترین اشتون که توسط سفیران ایران در اتحادیه اروپا تسلیم دفتر وی در بروکسل شد، از بازگشت به گفت‌وگو حول نقاط مشترک استقبال کرد و به این ترتیب بحث بازگشت مجدد به گفت‌وگوها جان تازه‌ای گرفت.

رایزنی ترکیه حول محور گفت‌وگوهای تازه

با مطرح شدن روند جدید از مذاکرات، ترکیه تلاش کرد تا بار دیگر در محور رایزنی گفت‌وگوهای هسته‌ای قرار گیرد. از این‌رو به داوود اوغلو وزیر خارجه ترکیه در سفر به ایران اعلام کرد، حامل پیامی از سوی کاترین اشتون رئیس تیم مذاکره‌کننده 5+1 مبنی بر آمادگی غرب برای آغاز مذاکرات با ایران است.

صالحی نیز در کنفرانس خبری با اوغلو بر این نکته تأکید داشت که ترکیه مکانی مناسب برای مذاکرات آتی ایران و 5+1 است. همچنین پس از این اعلام نتیجه، علی لاریجانی رئیس مجلس شورای اسلامی نیز در سفر به ترکیه، مجدداً از آمادگی ایران برای مذاکرات با گروه 5+1 به شرطی که مذاکراتی جدی باشد، خبر داد.

رایزنی‌ها و گفت‌وگوهای دیپلماتیک درخصوص ادامه این گفت‌وگوها و برگزاری این مذاکرات ادامه داشت تا آن که دفتر اشتون خواستار پاسخ ایران به درخواست اتحادیه اروپا برای ادامه گفت‌وگوها با ایران شد و سعید جلیلی نیز به نامه ماه اکتبر اشتون پاسخ داد.

بعد از ارسال این نامه، سخنگوی اشتون دریافت این نامه را تأیید کرد و گفت، وی همراه با شش قدرت جهانی درباره پاسخ به این نامه مشورت خواهد کرد. این مشورت با سفر اشتون به واشنگتن و مذاکره با هیلاری کلینتون در این‌باره آغاز شد و پس از این مشورت بود که اشتون از پاسخ سعید جلیلی ابراز خوشبینی کرد و گفت: به دنبال نامه‌ای که از تهران دریافت کرده است، درباره دورنمای بازگشت ایران به گفت‌وگوهای هسته‌ای با قدرت‌های جهانی محتاط و خوشبین است.

اشتون به خبرنگاران در کنفرانس خبري مشترك با کلينتون گفت: اين امکان احتمالي وجود دارد که ايران آماده آغاز گفت‌وگوها باشد. ما به مذاکره ادامه خواهيم داد و اطمینان حاصل خواهيم کرد که آنچه آن را بررسی مي‌کنيم، اساسي است.

محور گفت‌وگوها

هم‌اينک در حالي که رايژني ديپلماتيك پيرامون زمان و مکان گفت‌وگوها ادامه دارد، آنچه که در اين میان مطرح است محور گفت‌وگوهاست.

رامين مهمانپرست سخنگوي وزارت امور خارجه در اين باره گفته است، گفت‌وگوهاي آتي میان ايران و گروه 5+1 حول موضوعات مختلف انجام خواهد شد و موضوع هسته‌اي ايران هم در دستورکار اين گفت‌وگوها قرار دارد.

در عين حال بسياري از کارشناسان بر اين باورند که محور گفت‌وگوها در مذاکرات ايران و 5+1 بايد براساس بسته پيشنهادي جمهوري اسلامي انجام شود.

ايران در مذاکرات قبلي که در کشور ترکیه برگزار شد و حتي قبل از آن و در بسته‌هاي پيشنهادي خود به طرف‌هاي اروپايي چند محور ثابت را مطرح کرده بود و يکي از آن محورها اين بود که هيچ مذاکره‌اي درخصوص ممانعت از پيشرفت روند دستيابي به دانش هسته‌اي و هسته‌اي شدن را نخواهد پذيرفت، چراکه ايران از اين مرحله عبور کرده است.

اين گروه عقیده دارد که در اين دور از گفت‌وگوها، گروه 5+1 بايد واقع بين بوده و حقوق ملت ايران را در چارچوب معاهده NPT به رسميت بشناسد.

علاءالدين بروجردي رييس کميسيون امنيت ملي و سياست خارجي مجلس شوراي اسلامي در اين باره گفته است: مشکلات منطقه، تروريسم و مبادلات انرژي بايد مجموعاً موضوع مذاکرات ايران و 5+1 در کنار حق ايران در دستيابي به انرژي صلح‌آمیز هسته‌اي باشد.

فاطمه آليا، عضو کميسيون امنيت ملي و سياست خارجي مجلس نيز در مورد محورهايي که در اين مذاکرات قابل گفت‌وگو هستند به موضوعاتي چون تاکيد بر خلع سلاح هسته‌اي در دنيا بويژه در خاورميانه و کنترل، مديريت و مباحث کلي جهاني اشاره کرد و در اين باره گفت: ايران به عنوان مطالبه جديد بايد از کشورهاي 5+1 علت جمع‌آوري اطلاعات از سوي بازرسان آژانس از تاسيسات هسته‌اي و در اختيار گذاشتن و ارائه اين اطلاعات به دشمنان ايران که متعاقب آن دانشمندان و نخبگان کشور ترور مي‌شوند، جوي و خواستار توضيح اين کشورها در اين خصوص باشد.

در همين حال آخرين اخبار و اطلاعات موجود نشان مي‌دهد غربي‌ها هم براي خالي نبودن دستشان در مذاکرات تمايل دارند زمان آغاز گفت‌وگوها همزمان با مقطع اجرايي شدن تحريم نفت ايران از سوي اتحاديه اروپا باشد که اين مهم نيازمند توجه مسوولان ايراني است.

تحریم‌ها و ادامه گفت‌وگوها

در همين حال سياست تحريم و فشار غرب عليه ايران با اعمال تحريم‌هاي جديد اتحاديه اروپا بر واردات انرژي از ايران ادامه دارد و هدف غرب از اعمال اين فشارها، بازگشت ايران به ميز مذاکره و گفت‌وگوي جدي در مورد برنامه هسته‌اي است.

در حقيقت به نظر مي‌رسد غرب تلاش مي‌کند با شدت بخشيدن به موضوع تحريم عليه ايران، عملاً هرگونه ابزار چانه‌زني خود را در شرايط جديد افزايش داده و به اين وسيله بتواند طی مذاکرات احتمالي در آينده، موقعيت خود را در برابر ايران ارتقا دهد.

اسماعيل کوثري نايب رييس کميسيون امنيت ملي و سياست خارجي مجلس با بيان اين که بحث ترور نخبگان ايراني بايد در مذاکرات ايران و 5+1 به عنوان نخستين دستور کار قرار گيرد، اعتقاد دارد: موضوع ديگري که مي‌تواند در اين مذاکرات مطرح شود بحث تحريم‌ها عليه ايران است. ما بايد صراحتاً اعلام کنيم، اگر آنها بخواهند نفت ايران را تحريم کنند، مقتدرانه مقابل آنها مي‌ايستيم.

دکتر حسن بهشتي‌پور کارشناس مسائل سياسي اين تحريم‌ها را در جهت همان سياست فشار و مذاکره دانسته و گفت: آنها مي‌خواهند هم فشار را ادامه دهند و هم ايران تحت فشار پاي ميز مذاکره حاضر شود. اين در حالي است که ايران روي استراتژي همکاري و مذاکره تاکيد دارد.

در نامه آقای جلیلی هم به صراحت آمده که ایران در پی مذاکره است، اما در یک بسته کلی که سیاست‌های کلی را در نظر بگیرد و گام به گام پیش رود.

به نظر می‌رسد این سخنان به طور تلویحی به طرح روسیه اشاره دارد؛ یعنی در هر مرحله‌ای که ایران اقداماتی در جهت اعتمادسازی انجام می‌دهد، غربی‌ها نیز اقدامات مثبتی انجام دهند. نه این که کما فی‌السابق انتظار داشته باشند ایران در جهت اعتمادسازی اقدام کند، اما خود آنها هیچ اقدامی انجام ندهند.

دستاوردهای جدید هسته‌ای ایران

دستیابی ایران به فناوری تولید میله سوخت هسته‌ای نیز تاثیر زیادی در برخورداری از موضع مستحکم ایران در این دور از مذاکرات خواهد داشت.

غربی‌ها پیش از این ادعا کرده بودند، حتی در صورت تولید اورانیوم با غنای 20 درصد هم ایران قادر به تولید میله سوخت نخواهد بود، اما ایران با رونمایی از این دستاورد هسته‌ای صلح‌آمیز، اصلی‌ترین کارت‌های 1+5 در مذاکرات پیش‌رو را سوزاند.

این کارت همان سیستم مبادله‌ای بود که غرب براساس آن خواستار توقف غنی‌سازی در ایران و مبادله سوخت در کشور ثالث شده بود، طرحی که البته وقتی در گذشته مورد تایید ایران قرار گرفت، آمریکا پیشنهاد خود را پس گرفت.

ماجرای این قرار بود، 2 سال پیش که بحث راکتور تحقیقاتی تهران مطرح بود و ایران برای تولید رادیو داروها درخواست سوخت کرده بود، کشورهای غربی در قبال این درخواست شرایطی را مطرح کرده بودند و در نهایت قرار شد در طرح مبادله با میانجیگری ترکیه و برزیل این اقدام انجام شود.

پس از آن جمهوری اسلامی ایران اعلام کرد، اورانیوم با غنای 20 درصد را تولید می‌کند و این کار را انجام داد و در گزارش‌های مدیرکل آژانس هم تایید شد، اما غربی‌ها تصور می‌کردند ایران قادر به تولید میله سوخت نیست، چراکه نیاز به فناوری بالایی دارد که تنها در انحصار چند کشور است.

هم‌اکنون ایران هم به اورانیوم با غنای 20 درصد و هم به فناوری میله سوخت دست یافته است که این امر قدرت چانه‌زنی ایران را در مذاکرات پیش‌رو بالا می‌برد و کارت برنده را از دست غربی‌ها می‌گیرد.

در حقیقت اعلام پیشرفت‌های هسته‌ای ایران، نشانه شکست سیاست فشار و مذاکره بود که آمریکا و کشورهای عضو گروه 5+1 به خصوص آلمان و انگلیس و فرانسه، آن را بعد از مذاکرات استانبول در پیش گرفتند و تصور می‌کردند ایران با توجه به افزایش تحریم‌ها کوتاه می‌آید و زیر بار مذاکرات تحت فشار می‌رود؛ اما با این رویداد هسته‌ای، این استراتژی عملاً شکست خورد و غربی‌ها از این مساله نتیجه‌ای نگرفتند.

اگرچه باز گذاشتن باب مذاکره بین ایران و 1+5 از سوی غرب خود به علت بی‌نتیجه بودن دیگر اقدامات آنها بوده است؛ البته ایران هم همواره اعلام کرده که از مذاکره دارای چارچوب و قاعده استقبال می‌کند.

شبکه تلویزیونی «سی.ان.ان» دستیابی به این فناوری را امتیازی برای تهران در مذاکرات هسته‌ای با دولت‌های غربی دانسته و می‌گوید: ایران قادر خواهد بود از این موفقیت و پیشرفت در فناوری هسته‌ای به عنوان یک مزیت و اهرم فشار در مذاکرات جدید هسته‌ای با اتحادیه اروپا بهره جوید.

رویترز نیز اذعان دارد، تحریم‌های بین‌المللی در متوقف کردن پیشرفت دانش هسته‌ای ایران با شکست روبه‌رو شده و دست ایران در مذاکرات با 6 قدرت جهانی باز است.

در حقیقت با این دستاورد هسته‌ای، ایران نشان داد که می‌خواهد از موضع قدرت وارد گفت‌وگوها شده و با دست پرتر از پیش در زمینه برخورداری از دانش و توانایی صلح‌آمیز هسته‌ای پای میز مذاکره قرار گیرد.

سفر بازرسان آژانس

سفر بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به ایران، تحول دیگری بود که در پایتخت کشورهای اروپایی به دقت بررسی شد. پس از خروج بازرسان از ایران، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی گزارشی را منتشر کرد و نکاتی در آن مطرح شده بود که مهم‌ترین آن عدم دسترسی بازرسان به منطقه نظامی پارچین بود.

همچنین «؛یوکیا آمانو» مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در گزارش خود، ایران را متهم کرده بود که احتمالاً به طور مخفیانه به دنبال ساخت تسلیحات هسته‌ای است.

این گزارش این فرصت را فراهم آورد تا آمریکا و اروپا علیه ایران فضا سازی کنند و اشتون که نماینده 5+1 در مذاکرات با ایران است، از تهران بخواهد که به طور کامل با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی همکاری کند.

چنین گفتاری حکایت از ادامه سیاست فشار بر ایران طی گفت‌وگوهای هسته‌ای دارد. به این ترتیب به نظر می‌رسد برخی از اعضای 5+1 بنا را بر این دارند که تشویق و فشار را توامان علیه ایران ادامه دهند و همان‌طور که اشتون متذکر شد، هم فشارها را بر تهران حفظ خواهند کرد و هم تلاش می‌کنند باب گفت‌وگو را بگشایند.

در حقیقت مذاکرات را به نحوی شروع کنند که ایران پاسخگو باشد و این را باید علت تعویق مذاکرات یا کاسته شدن از سرعت آن دانست که طرفین برای گفت‌وگو اعلام آمادگی کرده‌اند.

این در حالی است که تهران با تأکید بر ادامه مذاکرات ایران با بازرسان آژانس تلاش می‌کند تا این نوع فضا سازی‌ها را عملاً خنثی سازد، بنابر اعلام مقامات مسوول، ایران آمادگی دارد طرح همکاری و مدالیتة جدیدی با آژانس برای همکاری‌های تازه و رفع ابهام‌های ادعایی را پایه‌ریزی کند.

با این اوصاف مذاکرات ایران و گروه 5+1 را باید مذاکراتی در راه و در آستانه وقوع دانست که مقدمات و زمینه‌سازی آن کم‌اهمیت‌تر از خود مذاکرات نیست.

کتایون مافی - گروه سیاسی